

РЕЦЕНЗИЯ

за

конкурса за “професор”, обявен в ДВ, бр. 29 от 21 април 2015 г. за професионално направление **2.1. Филология, по специалността “Българска литература” (възрожденска литература)**

В конкурса за академичната длъжност „професор” участва доц. дфн Камен Василев Михайлов.

Приложени са всички изисквани от процедурата на конкурса документи.

Пълният списък на публикациите му съдържа заглавията на: 4 монографии, 5 съставителства и коментари на академични издания, 20 студии и статии, публикувани в чужбина, 72 студии и статии, публикувани в България, както и статии (85) за „Енциклопедия „Българско възраждане”.

Списъкът с публикации за участие в конкурса обхваща (след 2012):

Монографии:

Мемоаристиката на ранните руско-турски войни 1768–1830. София: Печатница DPX, 2015.

Съставителство, коментар, редакция:

1. Васил Друмев (Митрополит Климент). София: ИЦ „Боян Пенев”, 2012 (редакция и справочен апарат; автор на монографичното изследване, откривател на документите, съставител и редактор е М. Смолянинова).

2. Устав на Българското книжовно дружество. Юбилейно фототипно издание. София: ИЦ „Боян Пенев”, АИ „Проф. Марин Дринов”, 2014 (съставителство и коментар).

Студии и статии, публикувани

в чужбина:

1. Сергей Есенин и България. – Есенинский вестник. Издание Государственного музея-заповедника С. А. Есенина. Вып. №1, (6), 2012, 78–82.
2. Лингвистические тексты в Кирилло-Мефодиевской традиции. – В: Наследие академика И. И. Срезневского и славянский мир: языки, культура, образование (к 200-летию со дня рождения ученого). Сборник научных трудов. Рязань, 2012, 75–83.
3. „Неизвестное” произведение Григория Цамблака. – Одеська болгаристика. Науковий щорічник, 2009-2010, № 7–8, Одеса, Одеський національний університет, 2012, 29–39.

4. Рецепция Нового мира у Сергея Есенина („Железний Миргород”) и Алеко Константинова („До Чикаго и назад”). – В: Сергей Есенин и русская история. Сборник трудов по материалам Международной конференции, посвященной 117-летию со дня рождения С. А. Есенина и году российской истории. ИМЛИ, ГМЗ. РГУ им. С. Есенина, Москва-Константиново-Рязань, 2013, 81–90.

5. Пространственная обусловленность коммуникативных жанров. – В: Славянские языки и культуры: прошлое, настоящее, будущее. Материалы V Международной научно-практической конференции. Иркутск, 21–22 мая. Иркутск, ИГЛУ, 2013, 231–239.

6. Жанр литературной молитвы и творчество Есенина. – В С. А. Есенин: диалог с XXI веком. ИМЛИ, РГУ им. С. Есенина. Москва-Константиново-Рязань, 2014, 123–134.

в Б ъ л г а р и я :

1. Ботев–Пенчо Славейков: мотивен и стихов паралелизъм. – В: Литературознанието като възможност за избор. Сборник в чест на Рая Кунчева. Пловдив: Издателство „Контекст”, 2012, 162–179.

2. Идеи за културна европеизация у Пенчо Славейков. – Български език и литература, 2012 (LIV), № 3, 199–210.

3. „Неизвестно” произведение на Киприан. – В: Славяните. Общество, религия, култура. – В: Юбилеен сборник в чест на 60-годишнината на професор дфн Панайот Карагъзов. София: УИ „Св. Климент Охридски”, 2012, 266–271.

4. Историзмът на Михайло Ломоносов, историзмът на Паисий Хилендарски. – Език и литература, 2012, № 3–4, 41–60.

5. Образология: несполучливият владетел. – Във: Време и история в славянските езици, литератури и култури. Сборник с доклади от Единадесетите национални славистични четения, 19–21 апр. 2012. Том втори. Литературознание. Фолклор. София: УИ „Св. Климент Охридски”, 2013, 111–116.

6. Образология. Нюанси към грешната земя и грешните хора. – В: Култура, история, поезия. Надежда Драгова и Първан Стефанов в българската култура и наука. Сборник с изследвания. София: ИЦ „Боян Пенев”, 2014, 242–251.

7. Идеи на Александър Екзарх и Петър Берон за уреждането на българската просвета. – Език и литература, № 3–4, 2014, 85–90.

8. Първобитието на славянското „койне”. – Е-списание за хуманитаристика и извори „Дзяло”, год. II, 2014, № 4.

9. Теории и практики през Българското възраждане. – В: Медиите между мисията и бизнеса. Юбилейна научна конференция 29 окт. 2013. УНСС, Голяма конферентна зала. София : Издателски комплекс УНСС, 2014, 30–35.

10. Борбата за църковно влияние в Киев X–XIV в. – В: Движение и пространство в славянските езици, литератури и култури. Сборник с доклади от Дванадесетите национални славистични четения, 9–10 май 2014. Том втори. Литературознание. Фолклор. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2015 (под печат).

11. Константин Философ и Методий Моравски: образът на духовния водач в рускоезична среда. – В: Юбилейен сборник за акад. П. Динев (под печат).

Статии в “Енциклопедия Българско възраждане. Литература. Литературен живот. Периодичен печат. Културни средища“. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2014 (85):

Аверкий Попстоянов, Авксентий Велешки, Акатист, Акростих, Алилодаскал, Алилодактическо училище, Ангелов, Х., Аноним, Анонимни произведения, Антим I, Атанасов, Т., Ахтар, Ст.;

Баева, С., Бакалов, Г., Балада, Бенковски, Г., Бенли, М. А., Берон, П., Берон, Ст., Библейско дружество, Биография, Бишинг, А. Фр., Благоев, Д., Бланки, Ж. А., Богориди, А.-паша, Богориди, Н. К., Босилков, К., Ботев, Хр., Буботинов, М. К., Българска народна изложба, Българско училище на Фенер, Българско централно училище в Болград; Вазов, Ив., Василев, Хр., Василиади, Н., Василиев, Ас., Велев, Ф., Веда Словена, Велес, Веркович, Ст., Воскополис;

„Гайда“, Габровали, Вл. П., Гачев, Г., Генов, Н., Георгиев, Ев., Георгиев, Хр., Герасим Хилендарски, Гидиков, Ст., Гинчев, Ц., Гологанов, Ив., Гранитски, Ат., Григорий Доростолочервенски, Гръцко богословско училище в Халки;

Даскалов, Н., Даскалов, Ст., Дебренски, Н., Денкоглу, Ив., Джамджиев, П., Джинот, Й. Х., Диарбекир, Дойран, Донов, Д., Донов, Г., Драгинов, поп М., Драндар, А., Държилович, К., 24 май;

Едревски, Ат. Ст., Екзарх, Ал., Екзарх, Ир., Ектения, Еклога, Елегия, Епиграма, Епитафия, Епопея;

Житийна литература;

Задек, М., Захариев, Ст., „Звънчатий глумчо“;

Иванов, Хр.-Големия, Източен въпрос, Иларион Макариополски, Илиризъм.

„Енциклопедия Българско възраждане” е начинание, замислено и организирано още от проф. Дочо Леков. Участието на колежата Михайлов в нейното създаване не се изчерпва само и единствено със статиите, а обхваща и оформянето на визуалната концепция на изданието. Създаващите енциклопедия естествено и почти неизбежно попадат в сектора на анонимността, но освен че са представителни за общата концептуална рамка на многотомника, енциклопедичните статии контурират и научния профил на своите автори. Статиите на Камен Михайлов са не само с широк обхват – от прецизни представяния на жанрове и културни институции до персоналии, които допълват знанието за известните личности, но и въвеждат нови имена в епохата на Българското възраждане, които са свързани главно с погледите отвън. Всички те почиват на проучени и посочени материали от издания и архиви, което е не само белег на задължителната научна добросъвестност, но и приобщава читателите на енциклопедията към изворите, маркиращи характеристиките на далечни вече времена. Първият том на „Енциклопедия Българско възраждане” е една от хронологично близките към 2015 г. книги, в които присъствието на Камен Михайлов е не само количествено видимо, но и разпознаваемо като индивидуален научен почерк.

А създаването на енциклопедични многотомни издания е дълга, продължителна и прецизна работа, която, въпреки че у нас като че ли няма високата престижност на теоретизма, притежава сама по себе си висока културна и историческа ценност и значимост.

Камен Михайлов обича да общува директно със своите читатели, което се вижда както от преките обръщения, които са налице в двете му книги (от 2014 и 2015 г.), така и в начина на водене на научното повествование. И това е естествено, тъй като тези монографии сблъскват читателя с множество стереотипи, навлизат в привидно познати, но по същество неизследвани в дълбочина сфери, обхващащи големи отрязъци от време, и полагат основите на просвещенски и постпросвещенски въ-образявания на светове и хора. Това налага терминологизиране на понятия като например двойката „български/бугарски”, чиито обем и съдържание са обяснени на с. 32 на книгата „Български/булгарски образи в рускоезична среда” или усъмняване в станали традиционни определения като „южнославянско” и т.н.

Още с книгите, ако се концентрираме върху монографичните изследвания, „Текст и контекст у Ботев” и „Петко Славейков – поетически послания” Камен Михайлов проявява една важна страна на своето научно присъствие: не избягване или заобикаляне на проблемни, а от някаква гледна точка и болезнени точки в българската

културноисторическа панорама, уверено търсене на отговори на въпроси и в сектори, които са привидно несъотнесими с чисто филологическото трудене във формата на XIX век (макар че скрупулъзното разчитане на поетически послания и контексти има своите основания именно във филологизъм, изследващ не само създаденото чрез, но и самото битие на сечивото „език“), заемане на невинаги будещи автоматично съгласие гледни точки, които отварят нови полета за проучвания, и т.н. И всичко това е ангажирано с актуалната положеност на българите и България в света – според оформените представи за тях.

„Български/булгарски образи в рускоезична среда” е изследване, зад което стои многогодишно проучвателско постоянство. Самата структура на изследването откроява конструктивните обеми на образите, начините на моделирането им, както и празнините, които зейват след маргинализирането и/или дори изтриването на определени сегменти от възможния цялостен образ на българите/бугарите. Естествено, всички възможни разгръщания, разполагания на образите в тяхната налична оформеност са проследени както в научната приложност, така и в други сфери на тяхната употреба. Така различните герои в отделните части на книгата са събрани в заключението, в което Камен Михайлов споделя с читателя си основанията за едно или друго решение, за един или друг пункт в изложението, които могат да бъде разглеждани като невралгични точки на научните търсения. Тази книга има вече своя публичен живот, своята рецепция и оценка в културната периодика.

Особен интерес представлява и монографията „Мемоаристиката на ранните руско-турски войни 1768–1830”. Изследването заявява готовността на своя автор да въведе „един немалък корпус от произведения в научно обращение, може пък да се окажат и те централни за определени представи и рецепции”. В дванадесетте глави на книгата са представени различните концентрични кръгове на методологическият навлизане в материала, като са разгърнати и разнообразни аспекти на културноисторическото битие на самите текстове. Обемът и съдържанието на понятието „memoаристика” изисква овладяване на различните смислови параметри, в които са разположени текстовете, за да се постигне максимално извличане на информация от тях, или като посочва К. Михайлов в бележката към поместените в книгата (с обем над 100 страници) преведени от него военни мемоари, дипломатически записки и битови описания – за да бъде направено „разбирането на мемоарите по-точно”. Точността на разбирането обаче няма само и единствено реконструктивна насоченост – възстановката на нагласи, представи и стереотипи пронизва живота на образите във времето, съполага тези образи с техни

аналози, налични в произведения на класическата българска литература, и проследява политическата им функционалност от първата половина на XIX век до глобалистките им проекции в наши дни.

В известен смисъл този подход – към обекта на изследването като към непроучен словесен материал – Камен Михайлов е прилагал и в изследванията си, посветени на класически фигури на българската възрожденска литература, каквито са Петко Славейков и Христо Ботев, разполагайки ги „между разкодирането на текста и функционалността”.

Монографията изследва различните основания на мотивацията (за участие във военни действия), която сама по себе си е многопластова и тематично, и жанрово-реторично-стилистически, както и култивираните очаквания и нагласи да се видят и опишат едни или други сектори на непознатия свят, в чийто словесен мемоарен образ е показателно наличието или отсъствието на българите като „врагове, благонадеждни, освободени и/или жертви”. Изложението на Камен Михайлов многократно подчертава всички насложени и наслагващи се с времето оптики в гледането към България (между безликата страна и „намерения рай”), българите и разполагането им в междупространствието на Европа и Ориента; подчертани са и определящите политически фактори, предпоставящи, изискващи и налагащи видимостта или невидимостта на България и българите и геополитическото функциониране на стратегиите на премълчаването и невиждането, констатиращи неналичност, които по същество са практики на „изтриването”.

И ако българите и България са обекта на естествен изследователски интерес, монографията е не по-малко важна с описването на „росийското съзнание” и общите нагласи, култивираните особености на гледането, на съзирането и невиждането.

Както и предходната монография на Камен Михайлов, книгата е с несъмнено приносен характер. Тя е своеобразно продължение на „Български/булгарски образи в рускоезична среда”, което може да се види и в методологическите сходства и структурните близости между двете, но и самостоеен труд, формиращ сложен и обемен образ на България и българите във времената на различните войни, като войната е общ знаменател, очертаващ привидни различности (и идеологически опаковки), но и непроменяеми във времето сходства на базисните характеристики на самия феномен война.

Двете книги са книги за образите, а образите са осмислени в различните аспекти на техния културноисторически живот до съвременността.

В представените от доц. дфн Камен Михайлов списъци на публикациите правят впечатление и присъствия, които са извън времевия обхват на епохата на Българското възраждане.

И тук не става дума за случаен, временен интерес, а за систематично четене и тълкуване – такива са текстовете с медиевистична проблематика, докладите и статиите за С. Есенин, Пенчо Славейков (един от контекстите и в книгата за Ботев), Йовков, Дебелянов, „македонския въпрос”, София и др.

А сред тези сегменти изплува внушителната в теоретичен план фигура на „образологията” в различните ѝ разгръщания и осъществявания, както и в отделните фигури на учени, осъществили свои проекти на проучванията на образите (Г. Гачев).

Трябва силно да се подчертае и направеното от Камен Михайлов в сектора „Съставителство, коментар, редакция”: Васил Друмев (2012) и изданието на Устава на Българското книжовно дружество по случай юбилея на Академията (2014) и особено двата тома от съчиненията на Пенчо Славейков (Т. I. Епика: 2001 и Т. II. Лирика: 2003), съвместно със Ст. Михайлова.

Справката за приносите е коректна и изтъква научната стойност на отделните монографични изследвания; справката за цитиранията чертае стабилна крива на читателските реакции към създаваното и публикуваното от Камен Михайлов.

Всичко отбелязано дотук, както и онова, което би могло да се добави, а то не е малко, ми дава основание с пълна убеденост да гласувам за избирането на доц. дфн Камен Василев Михайлов на академичната длъжност **професор** по българска литература (възрожденска литература).

31.08.2015.

Проф. д-р Николай Чернокожев